

Nyt fra historisk Videnskab.

I indeværende Aar har Videnskabernes Selskabs Kommission for Registrering af litterære Kilder til dansk Historie kunnet fejre sit 25-aarige Jubilæum, idet den blev nedsat paa Selskabets Møde 4. Maj 1906. Det var paa afdøde Dr. A. A. Bjørnbos Initiativ, denne Registrering blev paabegyndt, og ham skyldes i det væsentlige Udformningen af de Principper, hvorefter Arbejdet foregaar. For Tiden bestaar Kommissionen af fhv. Overbibliotekar H. O. Lange og Professorerne Johs. Steenstrup og Aage Friis, af hvilke de to førstnævnte har været med lige fra Foretagendets Begyndelse, Dr. Lange hele Tiden som Formand. I de forløbne Aar har Kommissionen i Overensstemmelse med sit Formaal ladet foretage Eftersøgning i en lang Række uden- og indenlandske Biblioteker og andre Samlinger efter Haandskrifter af enhver Art, som vedrører Danmarks Historie i videste Forstand. Arbejdet udføres af udsendte Registratorer, mest Arkiv- og Biblioteksfolk, som efter bestemte Regler katalogiserer de fundne Haandskrifter paa Sedler, der derefter sammensættes til et Katalog. Dette er tilgængeligt for enhver i det kgl. Biblioteks Katalogværelse.

Med Undtagelse af de vanskeligste Krigsaar, da Virksomheden en Tid laa stille, er Arbejdet drevet regelmæssigt gennem de forløbne 25 Aar, og Kommissionens Registrant har derfor efterhaanden faaet et betydeligt Omfang. Man begyndte i sin Tid med en systematisk Gennemgang af de svenske og norske Samlinger, og af disse er nu alle de vigtigere gennemsoget. Navnlig i Sverige er registreret en Mængde danske Manuskripter, deriblandt ikke saa faa, som gaar helt tilbage til Middelalderen, og som tidligere har været ukendt her i Landet. Ved Siden af egentlige Manuskripter er i Sverige registreret et stort Antal Breve fra danske Videnskabsmænd, navnlig indenfor Historiens og Arkæologiens Omraade. Foruden de offentlige Biblioteker er en Række svenske Herregaardsbiblioteker blevet undersøgt, og ogsaa herfra er fremdraget adskilligt nyt af Interesse. I Norge har

Udbyttet ikke været saa stort, men saavel i Oslo som i Trondhjem er dog fundet flere vigtige Danica, som man ikke tidligere har kendt.

Udenfor Norden har Kommissionen navnlig ladet foretage Undersøgelser i Tyskland, hvor Bibliotekerne i Slesvig og i Holsten og i Hamburg, Lübeck, Mecklenburg og Vestpommern er blevet systematisk gennemgaaet. I det øvrige Tyskland er Undersøgelserne foregaaet mere spredt, men ogsaa her er dog flere vigtige Samlinger blevet gennemsogt, bl. a. de store Statsbiblioteker i Berlin og München og de betydeligere Biblioteker i Sachsen og Thüringen. Af Udbyttet fra Tyskland er det navnlig Brevregistraturen, der frembyder Interesse, idet der er fremdraget Mængder af Breve, som indenfor mange forskellige Omraader bringer nye Vidnesbyrd om den Forbindelse, der helt tilbage fra det 16. Aarhundrede og op til Nutiden har bestaaet mellem dansk og tysk Videnskab.

I Schweiz er alle de vigtigere Biblioteker blevet gennemgaaet, og der er herfra fremdraget et overraskende stort Materiale, bl. a. en Række danske Breve fra det 16. og 17. Aarhundrede. I Østrig og Frankrig er Arbejdet paabegyndt, men har hidtil indskrænket sig til enkelte Registreringsrejser til Wien og Paris.

Det var oprindelig Hensigten kun at lade Registreringen omfatte Haandskrifter, som findes i Udlandet, men i 1922 besluttede Videnskabernes Selskab at udvide Kommissionens Arbejde til ogsaa at omfatte danske Samlinger. I adskillige Biblioteker her i Landet findes nemlig Haandskriftsamlinger, som indeholder Materiale af samme Art som det, Kommissionen lader registrere i Udlandet, og som enten er mangelfuldt eller slet ikke katalogiseret. I de senere Aar er der derfor jævnsides med de stadig fortsatte Undersøgelser i fremmede Biblioteker blevet foretaget Eftersyn i en Række hjemlige Samlinger, saaledes i Statsbiblioteket i Aarhus og i forskellige Skolebiblioteker, bl. a. i Herlufsholms og Sorø Akademis. Navnlig i de to sidstnævnte Biblioteker er fremdraget adskilligt af Betydning. For Tiden er man i Færd med at optage en Registrant over Haandskrifterne i Karen Brahes gamle Bibliotek i Odense, hvis Samling, der er den vigtigste herhjemme næst efter de to store københavnske Statsbibliotekers, hidtil kun har foreligget summarisk og mangelfuldt katalogiseret.

Paa forskellig Maade har Kommissionens Virksomhed sat sig Spor i de senere Aars videnskabelige Arbejde her i Landet. Til flere større Udgiverarbejder er benyttet Materiale, som er fremdraget ved Registreringen, og flere af Registratorerne har i selv-

stændige Afhandlinger offentliggjort særlig vigtige litterære Fund, som det er faldet i deres Lod at gøre. Kartoteket i det kgl. Bibliotek bliver jævnlig benyttet, og mange af de fundne Manuskripter er blevet laant her til Landet til nøjere Undersøgelser og er blevet fotograferet i Biblioteket, hvor Kopierne staar til Raadighed for enhver, der har Brug for dem.

I Anledning af Jubilæet har Kommissionen ansøgt Videnskabernes Selskab om og af dette faaet bevilget Midler til at udgive en trykt Registrant over Breve fra og til Danske i udenlandske Biblioteker, bestaaende af et kritisk Udvalg af den udenlandske Brevregistratur. Herved vil det fundne Brevstof kunne udnyttes paa en ganske anden Maade end tidligere, idet Kommissionens Resultater paa dette Omraade ved en saadan Publikation vil komme videre Kredse til Gode.

Lauritz Nielsen.

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi, hvis Arbejde Offentligheden hidtil kun har haft Lejlighed til at følge gennem Udsendelsen af Tidsskriftet *Økonomi og Politik*, har i Løbet af de sidste Maaneder offentliggjort flere større Publikationer. Undersøgelserne vedrørende Konjunkturudviklingen i Danmark siden Midten af forrige Aarhundrede har sat Frugt i i Dr. Jørgen Pedersens statsvidenskabelige Disputats: *Arbejdslønnen i Danmark 1850—1913*, som omtales andetsteds i Tidsskriftet. Til Belysning af den allerseneste Konjunkturudvikling i Danmark foreligger et lille paa Engelsk udgivet Skrift *Economic Conditions in Denmark after 1922*, der er udarbejdet til Brug for Folkeforbundets internationale Kriseundersøgelse 1931.

Det andet store Spørgsmaal, som Institutet har beskæftiget sig med siden sin Grundlæggelse i 1927, vedrører Udviklingen af Forholdet mellem Arbejdsgivere og Arbejdere i Danmark. Som et foreløbigt Resultat af Studierne er udsendt: *Bidrag til Arbejderklassens og Arbejderspørgsmaalets Historie i Danmark fra 1864 til 1900* under Redaktion af Poul Engelstoft og Hans Jensen (Kbh. 1931). Bogen falder i to Afsnit, hvoraf det første bestaar dels af en kortfattet Oversigt over Landarbejderspørgsmaalets Udvikling i Danmark, dels af en nogenlunde udtømmende Fremstilling af de socialpolitiske Organisationsforsøg indenfor Landbefolkningen. Den skildrede Periode kendetegnes ved to vidt forskellige Faser; den første Fase faar sit karakteristiske Udtryk i Loven om Husmandskreditforeningerne af 1880, der tilsigtede at mindske Udbudet af Arbejdskraft paa Landet ved at give